

СИНЕРГЕТИЧНІ ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ: ІНФОРМАЦІЙНА ТА КІБЕРНЕТИЧНА КОМПОНЕНТИ

Глобалізаційні процеси, які відбуваються протягом останнього десятиліття привнесли суттєві зміни в бачення світовим співтовариством структури та складу сучасної системи безпеки як національного, так і міжнародного рівнів. Окрім класичних складових безпеки актуалізуються такі її новітні компоненти як кібернетична та інформаційна. Трансформація системи безпеки, яка відбувається з урахуванням означених компонент потребує подальшого формування їх методологічних основ, вирішення питань пов'язаних з уточненням цілей та змісту, визначення ролі й місця, розроблення нових форм, способів та методів забезпечення. Таким чином, стає зрозумілим те, що феномен безпеки на сьогодні реалізується й реалізуватиметься у найближчому майбутньому унаслідок синергетичної взаємодії її компонент, особливо інформаційної та кібернетичної.

Практика несилового протистояння між країнами останніх років показує, що та країна в якій не приділяється увага синергетичним питанням безпеки, а особливо тим з них, які пов'язані з інформаційною та кібернетичною компонентами зазнає суттєвої поразки в очах світової спільноти та власного громадянського суспільства. Саме тому завчасне виявлення, оцінювання та прогнозування синергетичного ефекту від інформаційної та кібернетичної взаємодії в галузі безпеки, є актуальною науковою проблемою, яка потребує вирішення.

З метою вирішення означеної проблеми у доповіді розкриваються причинно-наслідкові зв'язки, які призвели до міжнародних безпекових інцидентів унаслідок взаємодії інформаційної та кібернетичної компонент. Зокрема розкриваються: причини й наслідки першого в сучасній світовій історії кібернападу на Естонію в 2007 р., який відбувався унаслідок інформаційних дій; синергетика інформаційних та кібернетичних компонент, яка мала місце під час Російсько-грузинської війни 2008 р.; кібернапад на іранські ядерні об'єкти за допомогою мережевого хробака *Stuxnet* у рамках програми під кодовою назвою *Olympic game*; роль та місце синергетичної взаємодії інформаційної та кібернетичної компонент під час організації й проведення «кольорових революцій» та заворушень на Близькому Сході в 2010 р. під час «Арабської весни»; вплив на рівень національної безпеки інформаційних («Русская весна») та кібернетичних дій (Urobogos, Black Energy), які мали місце в Україні останнім часом тощо.

У доповіді також показано те, що суттєвим стримуючим чинником на шляху комплексного вивчення синергії інформаційної та кібернетичної компонент та процесів їх взаємодії в першу чергу виступає дефініційна невизначеність. Тому далі розкривається авторське бачення сутності та змісту зазначених категорій, показуються їх спільні та відмінні риси.

На основі узагальнення передового світового досвіду щодо ролі й місця синергетичних ефектів, які виникають внаслідок взаємодії інформаційної та кібернетичної компонент, розкрито сутність типової технології формування їх ефекту синергії. Доведено, що синергетичний ефект матиме місце тоді й тільки тоді, коли інформаційні та кібернетичні компоненти взаємодіють унаслідок єдиного задуму і плану та узгоджуються за завданнями в часі та просторі.

Показано, що завдання завчасного виявлення, оцінювання та прогнозування синергетичних ефектів вирішується на основі розробленої та розкритої в доповіді методології. Обґрунтовано, що розроблена методологія виступає ефективним регулятором нелінійних процесів, які виникають унаслідок взаємодії інформаційної та кібернетичної компонент. Приведено модельні приклади та кількісні і якісні оцінки синергії, урахування яких сприяє виробленню ефективних заходів забезпечення безпеки.